

კვირა 16 მარტი

№ 2.—1914 წ.

ფასი 10 კაპ.

2842

სინათლე ქუთაისში, ბათუმში, განჯაში, ბაქოში 19—27 მარტს **პროვინციები**

ქართული თეატრი

დღეს, კვირას, 16 მარტს, ქართ. დრ. საზ-ის დასის მიერ კ-ნ ნ. ჩხეიძისა და ვ. აბაშიძის მონაწილეობით წარმოღ. იქნება

— I —

სოფლის აქიბი

დრ. 2 მოქ. თარგ. ა. შვერულისა

— II —

რომელი მართი

კომ. 1 მოქ. თარ. მ. ქორეჯისა

— III —

ბაბრის საღმრღელი

1 მოქ. თარ. დ. აწურულისა

მონაწილეობენ: ქ. ქ. ტ. აბაშიძე, მ. მლივანი, პიერეტა, ა. შოთაძე, ნ. ჩხეიძე, ნ. ჯავახიშვილი, ბ. ბ. ვ. აბაშიძე, ვ. გუნია, ი. ზარდალიშვილი, ა. იმედაშვილი, კ. მესხი, მ. სარაული, მ. ხონელი.

დასაწყ. 8 ს. ფასი ჩვეულებრივ რევისორი მ. ქორელი.

ქართული დასის მსახობარევისორი
ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
Библиотека-Музей
ქორელი

სახამინო თეატრი

ხვალ, ორშაბათს, 17 მარტს ქართ. დრ. საზ. დასის მიერ **მეთხოუმეტედ** წარმოდგენილი იქნება ი. გედევანიშვილის

სინათლე

ზღ. ფერია 3 მოქ. 7 სურ.

ამ პიესისთვის დახატულია ახალი დეკორაციები გ. ნადებოვის მიერ, ტანსაცმელები და ბუტაფორია დამზადებულია ქართ. თეატრის საკუთარ სახელმწიფოებში

მონაწილეობენ: მთელ დასი, ფილარმონ. საზ-ის გუნდი, ორკესტრი, ახალი კლუბის ა. ბ. პრესმანის ლობტარობით, ბალები ბ. ოვერლოს ხელმძღვანელობით.

დასაწყ. 8 ს. ფასი ჩვეულებრივ რევისორი ვ. შალიკაშვილი აღმინისტ. ქარ. წდრ. საზ. გამ.

№ 2

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კანტორაში და იოსებ იმედაშვილთან (ს. სტამბაში). მისამართი: **თიფლისი, რედ., „Театри да Цховреба“ იოს. იმედაშვილი.**

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. — ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება. — რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება შუადღის 10—2 ს. და საღ. 6—7 ს. ტელეფონი № 15-41.

№ 2

კვირა, 16 მარტი

1914 წ.

მარტი 16.

ყრილობის მოლოდინში. თეატრი სხვაგან უმეტესად თუ მხოლოდ გასართობი იყო და არის, ჩვენში უმთავრესად გონების გამწვანობის, ზნეობის გამაფაქიზებელი იყო და უნდა იქნეს კიდევ...

ასე იყო ჩვენის თეატრის დაფუძნებისა და ქართული კომედიის დაბადების დღიდან — ნეტარსხენებულ გ. ერისთავის მოღვაწეობის ხანაში, ზ. ანტონოვისა და ავ. ცაგარლის მწვერლობის დროს, ასევე ჩვენს დროშიც: ი. გედევანიშვილის, ვ. გუნიას, დ. კლიაშვილის, ნ. შიუკაშვილისა და ვ. შალიკაშვილის დრამატული შემოქმედებანი ამ აზრის ცხადმყოფელია...

ჩვენს ძველს მსახიობსაც შეგნებით თუ ალღოთი ასევე ესმოდა თვისი მოწოდება და იგი უმთავრესად საზოგადო მოღვაწე — აღზრდელი, მსახიობი — მოქალაქე იყო თავისი შემოქმედებით მუშაობის დროს...

გასული საუკუნის 80-იან წლების ჩენი საუკეთესო ინტელიგენციაც ამ აზრით იყო გამსჭვალული, მიუღწეველ მის მოქმედებას საფუძვლად საზოგადოების გაწვრთნა-აღზრდა ჰქონდა დადებული...

გარნა მუდამ ამ სიმაღლეზე არ იდგა ჩვენი მსახიობი: ხშირად ისეთ წარმოდგენას მართავდა, ისეთ პიესას აირჩევდა სათამაშოდ, წარმოდგენას ისე ასახიერებდა ხოლმე, რომ **ხელოვნობის** კი არა და **ხელოსნობის** ნატამილი არ ეტყობოდა...

ამას აიძულებდა კუქის საკითხი, თავის რჩენის მოვალეობა...

მაგრამ უარესიც მომხდარა: რომელიმე

„პირველხარისხოვანთაგანი“ მხოლოდ და მხოლოდ ჯიბის შესამატად ისეთ „დასს“ შეადგენდა წარმოდგენები გასამართავად, რომ მიუღწეველ წარმოდგენაში მხოლოდ ეს „პირველხარისხოვანი“ ეტყობოდა, პიესის დედა აზრი-კი, ცხოვრების დასკვრათხატება, წარმოდგენით მთლიანი შთაბეჭდილების შექმნა საღდაღ ჰქრებოდა...

ხშირად საღმე დაბაში, სოფელში თუ მიყრუებულ ქალაქში გამოჩნდებოდა ვინმე „არტისტი“ და ბოროტად ხმარობდა როგორც გულუბრყვილო ხალხის ნღობას, აგრედვე უპატრონოდ მიტოვებული ასპარეზს — სასოფლო თუ საღდაღ სცენას...

ჩვენს სამშობლო სცენაზე მხოლოდ და მხოლოდ შეგნებულმა, ცენება-გახსნილმა, ქე-შმარტიმა ხელოვანმა და იდეურმა მსახიობმა უნდა დაიკაოს ადგილი, — სხვა მეტი ბარგია...

ქართველმა მსახიობმა — სამშობლო სცენის მუშამ ერთხელ და სამუდამოდ უნდა შეისისხს სხობორცოს ის აზრი, რომ იგი არა მხოლოდ უბრალო დაქირავებული მუშა, არამედ საზოგადო მოღვაწეა, საეროვნო საქმის მოსამსახურე, სცენის საკურთხეველის უნაგარო მზორავი...

და რომელ მსახიობსაც ასე არ ესმის თავისი მოვალეობა, — ის არც შესაწყნარებელია...

ჩენი სცენა მხოლოდ და მხოლოდ მშვენიერობის სანახაობათა გზით ერის, ხალხის აღზრდა-გაწვრთნა-გათვითცნობიერებას და საკაცობრიო იდეალთა დასახვას უნდა ემსახურებოდეს...

ჩენი თეატრი მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენის ცხოვრების სწორი, ნამდვილი ანარეკლი უნდა იყოს, მაგრამ ამავე დროს მაღალ ხელოვნურ-მხატვრული...

ჩვენმა სცენამ უმთავრესად ქალაქის მშრო-

მელთა, დემოკრატიულ ინტელიგენციის წყურვილის დაკმაყოფილება და სოფლის კულტურული სამსახური დაისახოს მიზნად...

აი, სხვა მრავალ საკითხთა შორის, რომლის პროგრამაც ვასული კვირის ნომერში დავბეჭდეთ და დღევანდელ ნომერში-ი ძველი გამგეობის გეგმას ვებეჭდავთ, რას უნდა მიაკ-

ციოს ყურადღება სრულიად საქართველოს სცენის მოღვაწეთა ყრილობამ...

ამ ყრილობამ უეჭველად უნდა შექმნას ერთი მთავარი ხელმძღვანელი დაწესებულება, რომელსაც უნდა უპოვორობდნენ — იდეურად მიმკმთელ საქართველოში მომქმედ-მოღვაწე თეატრთა მსგევრნი და სცენის მუშაკნი ..

ქართული დრამატული ხელოვნების მოკლე მიმოხილვა

იყო დრო, როდესაც ქართული თეატრის საქმე უკიდურეს მდგომარეობამდე მივიდა და იმდენად დასწულდა, რომ სულს ლაფავდა. თანაც მაშინდელმა გამგეობამ უანდერძა ახალ-გამგეობას აუარებელი 'ვალი, რომლის გასტუმრებსაც დიდძალი თანხა დასჭირდა. მაგრამ ახალმა გამგეობამ ყოველი ღონისძიება იხმარა და საქმე კვლავ გამოაგვარა. სამი წლის განმავლობაში საქმე იმდენად გაუმჯობესდა, რომ შესძლო დამსახურებულ მსახიობთათვის პენსიების დანიშნვა და სხვა ხარჯების გამოღება; წელს კი, როგორც ვიცით, დრამატული საზოგადოების გამგეობამ პირველი სეზონი უღვეფიტოდ დაამთავრა (მიუხედავად იმისა, რომ თავად-აზნაურობამ ერთდროული დახმარება 2000 მანათი შეუმცირა) და შესძლო გაზაფხულის სეზონის დაწყებაც.

ერთის სიტყვით ქონებრივი მხრით დრამატული საზოგადოების საქმე ძლიერ დაწინაურდა. რასაკვირველია ეს დაწინაურება არაფრად ეღიბებოდა, მხატვრულ განვითარებას რომ არ მისდევდეს კვალდაკვალ. გაქრა ის დრო, როდესაც ცრულსიკური და ნაძალადევი ისტორიული პიესები აღფრთოვანების იწვევდა ხალხში. თუმცა ამ პიესებმა შექმნა მთელი აუდიტორია, მაგრამ ახლა იმდენად გართულდა და განვითარდა ხალხის გემოვნება, რომ ისეთი პიესები მას აღარ აკმაყოფილებს, ხალხი ითხოვს საზრდოს სულიერს და გონიერულს: ამიტომ პიესებს შინაარსთან ერთად უნდა ჰქონდეს მხატვრულობა, რასაკვირველია, დრომ წამოაყენა მოთხოვნები მსახიობებისა და რეჟისორებისა ახალი შკოლით, ახალი ტენდენციით და მისწრაფებით და ეს ახალი ქურუმნი სასცენო ტაძრისათვის ძალიან არა ჰზოგავენ, რათა შექმნან წარმოდგენით მთლიანი შთაბეჭდი-

ლება მხატვრულის ანსამბლითა.

ამ მხრივ განსაკუთრებით ღირსშესანიშნავი იყო წარსული სეზონი.

გაიხარა მოთხოვნისგან ხალხშიც. მარტო თბილისის ქართული მთავარი, თეატრი ვერ აუღის თეატრში მუსიკარულეთ; დრამატული საზოგადოებას მხარში ამოუღდა სახალხო სახლთან არსებული ქართ. წარ. მმართველი წრე, სადაც გამგეობის რამდენიმე წევრისა და განსაკუთრებით რეჟისორის ა. წულუწავას თავგამოდებით ქართულმა სექციამ თითქმის პირველი ალავი დაიჭირა დანარჩენ სექციებში. მუდმივი წარმოდგენების გასამართავად წრეები დაარსდა და თითქმის მთელი წლის განმავლობაში იმართება ქართული წარმოდგენები ნაძალადევი, ხარაფუხში და ავლაბარში! ყველგან ხალხი ხალხისთ დაიარება და აფასებს ამ დარგის მოღვაწე შრომას.

პროცენციებშიც საქმე თანდათან ვითარდება. წინად თუ მუდმივი დასები მხოლოდ თბილისსა და ქუთაისში არსებობდა, ახლა მუდმივი დასები არსებობს და მთელი სეზონის განმავლობაში წარმოდგენები იმართება: თბილისის და ქუთაისის გარდა — ბაქოში, ბათოში, სურამში, ქიათურაში, ოზურგეთში და სხვა.

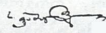
სამქის თანდათანმა განვითარებამ აუარებელი საქირბოროტო საკითხი გამოიწვია, რომელთა დროითი გადაწყვეტა ფრიალ დასწირა და დიდმნიშვნელოვანიც: ამიტომ პრესაში თუ კერძოდ უფრო ხშირად გაისმის ხოლმე ხმა, სათეატრო მოღვაწეთა წარმომადგენლების კრების მოწვევის თაობაზე და იმედია მიმდინარე გაზაფხულს განხორციელება ეს აზრი. უეჭველად საქირა აგრდევ მოწვევა მსახიობების პროფესიონალურ კრებისა და მსახობთ პროფესიონალურ კავშირის დაარსებისა, რის შესახებაც შემდეგ წერილებში მოვილაპარაკებთ.

გან-დღ-სოსინი

სტრუქტურა

გრძობას გარდაქმნის სიკაცხლის ღელვა,
 აზრს თან წარიღებს ცვალებადობა;
 ნახ სულის ტრფობას კენესა დააქნობს,
 ოცნებას მოჰკლავს კაცთ უნდობლობა,—
 სიამოვნების ცელქი ამურა
 სვედის წყვილადაში გამიფრინდება;
 და მარგალიტის ცრემლთა აკილო
 მგოსანს თვალეში გამიბრწყინდება,—
 გაწყდება სიმოც... და თან გაჰყვება
 ჯაღო სიკაცხლევ ძნელ დასათომბი,
 არარაობის ფერფლად იქცევა
 ყრმობის სიზმარში ნახვალ-ნაგრძობი!..

ჟამთ თანამგზავრად დარჩება მხოლოდ
 უკვდავი ცეცხლი ჩემის სულისა;
 და ივლის სოფლად, ვიდრე იშვება
 ახალი ღმერთი სიყვარულისა!..

ეროვნული თეატრი

ავიღოთ რუსების თეატრი...

რუსების თეატრი სულ სხვანაირი მხატვრული სამოთხის შვილია, ვიდრე მისი ევროპიული თანამოძმეები...

რუსების თეატრი ღვიძლი ბიძაშვილია რუსეთის იდეალების ძეგნით მრავალტანჯული ინტელიგენციისა და აკი თითქმის ყველა თეატრებზე მაღლა ევროპაში თეატრი ღვას. შინაარსით, ცოცხალი შემოქმედებით—სწორედ მის შესაბამისად, როგორც რუსეთის ინტელიგენცია ევროპის ყველა ერთა ინტელიგენციებზე მაღლა სდგას—მიმათულებით, ზნეობრივი სიფაქიზით, საზოგადოებრივ ტანჯვათა შეგრძნობით და იდეალებისადმი სიყვარულით.

რუსების თეატრის ტონის მიმცემი, მისი მამოძრავებელი ძალები, მისი მასაზრდავებელი ციკი, მსმენელი-ინტელიგენციაა, ოცნება ანთებული ინტელიგენცია, და აკი რუსთა თეატრის მხატვრულმა შემოქმედებამ აღმოაქცენა სათეატრო ხელოვნების ისეთი მარგალიტი, როგორიც მოსკოვის სამხატვრო თეატრია.

რუსების თეატრი, შედარებით, ახალგაზდა თეატრია. მისი მოძრაობა ინტენსიურია, ის

ყვავის, აღორძინების ხანაშია. მისი საუკეთესო წარმომადგენელის, მოსკოვის სამხატვრო თეატრის შინაარსიანობა, შემოქმედებითი სირთულე, და სიმაღლე—მთელი ევროპის თეატრების ყურადღებას იპყრობს და მაინც რუსეთში ლაბარაკობენ თეატრის კრიზისზე, მაინც ეს სამი-ათხუთ წელია რაც თეატრის მოძრაობას და მასთან სამხატვრო თეატრის მღწობას ერთ წერტილზე გაყინულს უწოდებენ.

რატომ?

ალბად არის სიმაღლე, რომლის იქით წავსვლა შემოქმედებაში აღარ შეიძლება.

ალბად, თეატრის მრავალგვარი მხატვრული ცვალებადობა თავისთავად არც ისე საინტერესოა, თუ მას აქვს დაკისრებული უფრო საპატიო როლი საზოგადო მოღვაწეობისა.

და მართლაც, რაში სჭირია რუსის ერს კამერგერის ქუჩაზე რამდენიმე ასი ინტელიგენტი სტკებოდღეს მხატვრულის განცდით, თუ ამავე დროს ორ-მილიონიან მოსკოვში მილიონ-ნახევარი დამოკრატის არავითარი საშუალება არა აქვს დაეწაფოს ამავე მხატვრობას? რაში ებიტნაევა მას ის ურფენუჯი სიამაყე, თუ კი თვით რუსის ერა მის ტკივილებს ვერაოდეს ვერ ნახავს განსახიერებულს ამ მხატვრობით?

ალბად, რუსების თეატრის კრიზისზე როცა აქვს ლაპარაკი რუსეთის დემოკრატიულ პრესას, მას მხედველობაში აქვს ის მდგომარეობა, რომ უფიცილობით და სინელით მოკულს ქვეყნად უღიდესს იმპერიაში თეატრის ვერ მოუხერხებია იკისროს მოქალაქის როლი, ვერ მოუხერხებია გახდეს სინათლის მატარებელი იარაღად ხაღში, დატრიალდეს ერში, გახდეს ენის, დაბეჭდვებული დემოკრატის სულის-კვეთების ტაძრად...

და მართლაც გაყინვა არ არის თეატრისა, რომ სათეატრო ხელოვნება ასე მაღლა იდგეს და ამავე დროს ერა მოკლებული იყოს მას?

რომ რამდენიმე ასი ინტელიგენტი სტკებოდღეს მისით, და აწვე დროს იყოს მთელი მზრები და გუბერნიებიც, სადაც თეატრი არასოდეს არ არსებულა?

და მთელი ერა, რომლის კულტურულად ასამაღლებლად საუკეთესო იდეური იარაღი თეატრია—სრულიად მოწყვეტილი იყოს მას—განა ეს კრიზისი არ არის?..

მოსკოვის სამხატვრო თეატრმა მიაღწია მხატვრული შემოქმედების უმაღლეს საფეხურამდე, შექმნა არა თუ ბუნების, ცხოვრების სრული, უნაკლო დასურათება, არამედ მან შექმნა ადამიანის სულისკვეთების მათემატიკური დასურათბატებაც, ის გადაიქცა არა მარტო გარეგნული ცხოვრებას ჭეშმარიტად უნაკლო სარკედ, მან ვასოცარის სიმარტივით დაასურათა ადამიანის იღუმალი მხარეებიც — მისი სულისკვეთებისა და აზრის ცხოვრება, მათი მრავალგვარობა ესე იგი, მიაღწია იქამდის, რის იქით მას თითქმის გასაქანიც არა აქვს და კრიტიკამ სამართლიანად დაუყენა კითხვა: — მერე?

ჩვენ ზემოთ ვთქვით („თ. და ც.“ № 1), რი.მ თეატრი ხშირად თამაშობს ს:მარცხენო როლს, რომლისაგან წითლდება მისი სერიოზული მოღვაწე.

დაღ ვეროპაში თანამედროვე თეატრთა უმრავლესობის ბატონი, მისი ტონის მიმცემი გამძღარი, უშინაარსო, ყოველგვარ მხატვრულ ოცნებასა და გემოვნებას მოკლებული, გარყვნილების უერთგულესი მეგობარი ბურჟუაზიაა.

მისგან არის ის დამოკიდებული, მისი უფერული და გახიწილი ოცნების მეგობარია, მისი გამართობია...

და განა სველალო, სატრეღი არ არის, რომ ხელოვნება ამ მდგომარეობაში იყოს? რომ ხელოვნება მოკლილი საზოგადოების მხოლოდ გამართობ საშუალებად იყოს, რომ ის კლოუნის, მასხარის როლს თამაშობდეს?

განა არ უნდა წითლდებოდეს თეატრის სერიოზული მოღვაწე, როცა მისი სათაყვანო ხელოვნების დარგი, ასეთი მშვენიერი იდეური იარაღი მემაღი ქალის ხარისხამდე იყოს ჩამოყვანილი? განა შეურაცხყოფა არ არის თეატრის სერიოზული მოღვაწისათვის, რომ ხელოვნების სრულად უგრძობელ, სულიერად მკვდარ, უსამყურობისაგან ხსიათ-გახიწნილ საზოგადოების ნაწილის გამართობ მანტანად იყოს გადატყეული და ეს იმ დროს, როცა თანამედროვე საზოგადოების უფრო შინაისიანი, ოცნება ანთებული, იდელების მიქნენილი და ხელოვნებისადმი სიყვარულით აღსავსე ნაწილი ვერ იკლავს თავის მხატვრულ წყურვილს, ვერ დასუფთვება იმ წყაროს, სადაც ის, ვინ სარკეში, დაინახავს მისი სულისკვეთების განსახიერებას?

თ. იანელი

სიმართლე და ჭეშმარიტება

სიმართლე და ჭეშმარიტება! საღ არი იგი? დასაბამიდან ღღევანღღამდე ეძებს მ.ს კაცი, ყოველ მხარეს ეპოტინება და არსად კი არ სჩანს

ერთსა ჰგონია, აპა, ვიპოვე იგი ჩემს მეგობარში, გულით რომ მიყვარს, მასაც ვუყვარვარ და — ერთ ღღეს — თურმე იგი მეგობარი მეგობრულ გრძობის მოტყუება ყოფილა მხოლოდ...

სხვა, უღმობელი ცხოვრებით გამწარებული, ეძებს სათაყვანებლ თავის ღმერთსა, ღმერთს ჭეშმარიტსა, რომ მას მიუძღენას მსხვერპლი თვისი და ამ მსხვერპლით მტლედ დაედღს ასწილ განაწამებს თავისს სამშობლოს, მაგრამ ღმერთი იგი, ჭეშმარიტი, მხოლოდ ავღდმყოფ აზროვნების ნაყოფი ყოფილა და სხვა არაა!

სიმართლე და ჭეშმარიტება!

ოო, როგორ არა, თქვენ ბრმები ხართ, თორემ მე ვპოვე იგი, ვპოვე სატრფოში, — ასე ამბობს ქაბუკი ახალგაზღდური თავდაიწყებულ გატაცებითა და სიყვარულის ცეცხლით აღღსილი, მოვღვარე თვღღებით შესტყერის იგი თვის გულის სწორსა, ჭეშმარიტებისა და სიმართლის ღმერთად მიჩნეულს, მაგრამ...

ვაი, რომ ის სატრფო მისი, ყოფილა მხოლოდ ხორკით დატკობის მოსურნე და სხვა ყოველივე ტყუილი და მარტოაღღენ სიტყუე! სიმართლე და ჭეშმარიტება!

ოო, საბრღონოო, როგორ არ არის, მხოლოდ უნდა აჩვენო იმას შენი სიმტკიცე და შენი ძალო! ასე ჰეიქრობს დაბეჩეივებულ ხალხისათვის თავგამოდებული და ჰყერის ხმამაღლო:

— „ამხედრღით, მოუპოვეთ ხალხს ღმერთები-საგან წართმეული თვისი უფლება და სიმართლე და ჭეშმარიტება მოეფინება ღღდამიწისო!“

მაგრ.მ, შოი, საზარღობავ...

თვღღთმაქტობა ყოფილა მხოლოდ...

იგი, ჭეშმარიტების მიქებარი, როღღესაც განიცღის სიმართლისა ჰრღვეღსა სხივებს, თეითვე ჰჭარავს მას, ქეღსენღში ძაღღავს! და ხალხი იგი, ბეჩეი ხალხი, კღღავ წყღღი-აღით გარემოკული, ეძებს სიმართლეს, ეძებს თვის ღმერთს, ჭეშმარიტებას და გულშემზარავის ხმით გაიძახის:

„საღ ხარ, საღ სიმართლევე ჭეშმარიტებავე!“

განო ბარველო

ღ ა წ ე კ ე ლ ი ლ ი დ ღ ე

როდესაც ილარიონმა ავადმყოფების მიღება გაათავა, პირველი საათის თხუთმეტი წამი იქნებოდა გადასული. ის შეუღდა მაგიდაზე გაბნეული ვერცხლის ფულის შეგროვებას, გადათავლა ფული, სახეზე უკმაყოფილება გამოეხატა, ზეზე წამოდგა და დაიწყო თვალღებობა, ხომ არსად არის ფული დარჩენილი.

მაგრამ მისმა თვალეშმა სანუგეშო ვერსად ვერაფერი დაინახეს.

— თითქოს ავადმყოფები საკმაოდ იყვენ და ფული-კი არსად არის, წარმოსთქვა მან გულდაწყეტით და კიდევ გადაავლო მაგიდას თვალ.

მაგიდაზე გახერტილი ფარაც აღარ იყო.

— დღევანდელი ღლე ძალიან უბრაქოა, წარმოსთქვა მან და გადაათვალიერა ვიზიტების სია.

—სამაგიერად ექესი ვიზიტია! სიამოვნებით წარმოსთქვა ილარიონმა. ზოგი სამ მანათს მომცემს, ზოგი ორს. წარმოვიდგინოთ, რომ საშუალო რიცხვით ორ-ორი მანათი ავიღე, — სულ შეადგენს თორმეტ მანათს, აქედან ეტლს ერგება დახლოვებით ორი მანათი; მე დამრჩევა ერთი თუმანი. არა უშავს რა!

ილარიონი გამოვიდა კაბინეტიდან, ტანისამოსი გამოიცვალა, ყავა დლია, ჩაჯდა ეტლში და გასწია ავადმყოფებისკენ.

პირველი ავადმყოფი აღმოჩნდა თვრამეტი წლის ახალგაზდა. ქლეკი ჰქონდა შორეული და ექესი თვე ლოგინს ვედარ მოცილებოდა. სახლში საშინელი სიღარიბის სუნე ტრიალებდა.

ავადმყოფს ბევრი ექიმი გამოეცვალა; რადგანაც ვერავის ვერ ეშველა, ახლა ილარიონს მიმართეს.

ილარიონმა გასინჯა ავადმყოფი, გამოწერა წამლები; ავადმყოფს ღიმილით უთხრა: არა გიშავსრა, ნუ გეშინია, კიდევ განახვო, თუმცა გულში დარწმუნებული იყო, რომ ავადმყოფს მხოლოდ რამდენიმე ღლე ჰქონდა კიდევ დარჩენილი ამ ქვეყნად.

— დედაშვილობას, რას ატყობ! აკანკალებულის ხმით დაეკითხა ივანეზე ხანწი შესული თვალტრემლიანი დედა.

— არა უშავსრა, არა უშავსრა! მძიმე ავადმყოფია, წაგრამ კიდევ შეიძლება გამობრუნდეს. წამოიღობარაკა ილარიონმა და გამოესალმა სვედისაგან გამშრალ ქალს.

ილარიონს ცივად უქებინა გულში, რადგანაც ხელის ჩამორთმევის დროს ხელში არა შერჩაბრა.

—თუმანს ორი მანათი უნდა გამოვაკლო! გაუფლევა მას გულში.

მეორე ავადმყოფს ფილტვების ანთება ჰქონდა.

ავადმყოფის გასინჯვისა და დარიგების შემდეგ ილარიონს სთხოვეს, იარეთ და ფულს ერთად მოგართმევთო, მაგრამ მას მაინც ნაკლად დარჩა გულში, რადგანაც ნისია ვიზიტები როგორღაც არ უყვარდა.

— ავადმყოფები ეშმაკები არიან,—ერთად ყოველთვის ნაკლებს იძლევიან, გაიფიქრა მან.

მესამე ავადმყოფი—ქარებით დახუთული— იმდენად დარიბი იყო, რომ ილარიონს აქაც ვერაფერი მისცეს.

— როდესაც ექიმს იბარებთ, ეტლი მაინც უნდა გაისტუმროთ! წარმოსთქვა გულმოსკლმა ილარიონმა ეტლში ჩაჯდომისას.

— რაღა დღეს მოიყარა თავი ყველა ნისიამ და დარიბმა! ჰფიქრობდა ის გზაში.

მეოთხე ავადმყოფი შეწუხებულიყო, ილარიონისთვის ვედარ მოეცაღდა და სხვა მოეყვანათ.

როცა ილარიონმა ოთახში ფეხი შესდგა, ავადმყოფმა ბოდიში მოიხადა: უყატრავდა ვარ, რომ გავსარჯეთ, ძალიან გამიჭირდა და სხვას დაეუბნეთო.

— მერე მე ვედარ შემატყობინებდით! დაიყვირა ილარიონმა, გულმოსკული გამოტრიაღდა და გასწია მესხუთესთან.

— ეს რა დაწყევლილი ღლე! ეტლის ფული მაინც ავიღო და სხვას ჯანი გავარდეს. ფიქრობდა ის გზაზე.

მეხუთე ჩასუქებული, ცხვირ-ლურჯა სიარაჯი ნეკრესის ქარებით გამხდარიყო ავადმარჯვენა ფეხი დასიებოდა და ნიორ-ნარვე ძმარში დასველებული ტილოებით შეხვებიათ.

ოთახში ძმრისა და ნიერის სუნი იდგა.

— ნამდვილად არც ეს მომცემს არაფერს ახლა და მეტყვის, იარე ხოლომეო, ჰფიქრობდა ილარიონი და თან ავადმყოფს დასიებული ფეხს უსინჯავდა.

— ბატონო დოქტორო! კიდევ შეგატყობინებთ, როგორ ვიქნები, და ფულს ერთად მოგართმევთ. უთხრა სირაჯმა გამოთხოვებისას.

— იქნება კი არ დაიკარგოს, მაგრამ დღეს რომ ფაქტონის ფულიც არ ამიღია ჯერ! გაიფიქრა ილარიონმა და გულ დაწყევტილი გაემართა მეექვსესკენ.

— ორი მანათი მინც ავიღო, რომ ეტლი გავისტუმრო და ჯანაბას ამათი თავი და ტანი! ჰფიქრობდა ის ზგაზე.

— ჩემი შვილი პრიკაშიკია, ახალ მალაზიაშია და იმის ხელით მოგართმევთ ფულს, ის არ მამიკვდება! უთხრა ილარიონს მოხუცმა ქალმა, როცა მისი ავადმყოფი რძალი გასინჯა.

— რა ჩემი საქმეა, პრიკაშიკია, კონტრიშია თუ ყვითელი კოკი? რა ა ექიმს იბარებთ, ფულიც უნდა მისცეთ! მრისხნავ კილოთი წარმოსთქვა ილარიონმა.

— მოგართმევთ, თქვენმა სიცოცხლემ და ის შვილი ნუ მამიკვდება. იმაზე ნუ გავმწარდები, მოგართმევს თავის ხელით. არწმუნებდა მოხუცებული.

— ეტლი მინც გაისტუმრეთ.

— ისე გაბოროტებული იყო ის უბედურის შვილი, რომ არაფერი დაუტოვებია და ერთად მოგართმევთ, იმისმა მზემ.

— ყველაფერი მუქითი გინდათ, მუქითი წამოიძახა ილარიონმა და ჩქარის ნაბიჯით გამოსწია.

— სახლისკენ! დაუყვირა მან მეეტლეს. ისეთ გუნებაზე იყო, თითქოს ის არის, უნდა გააციოსო.

მეტლემ გაკვირვებით შეხედა და გარეაოცხენებო.

— ეშმაკმა წაიღოს ამათი ტანი! თუმანი თუნდა ჯიბეში მდებოდეს, ასე შეგონა და ეტლის ფულიც ჩემი ჯიბიდან უნდა მიესცე! ამბობდა თავის გულში ილარიონი და თან ჰფიქრობდა, რა მოევგარებია ისეთი, რომ ეტლის ფული მინც შერჩენოდა.

ერთბაშად მოაგონდა მოხუცი ურია, რომ

მელსაც ის დიდხანია, სწამლობდა. ურიას ქრონიკული ანთება ჰქონდა თირკმელებისა და ილარიონი ორ-სამ დღეში ერთხელ ნახულობდა, ყოველ მისვლაზე ურია ორ მანათს აძლევდა მას და თან ბოღიშხ იხდიდა, მეტი არ შემიძლიაო.

სწორედ ეს ურია გაახსენდა ახლა ილარიონს და სახეზე კმაყოფილება გამოეხატა: ნაღდი ორი მნათი ჯიბეში, ეტლის მინც გაისტუმრებს! მართალია, ის ურიასთან წინა დღით იყო და დაჰპირდა: ორი დღის შემდეგ შემოგივლიო, მაგრამ რა ეუყუათ. ურია უკანასკნელად ძალიან ცუდათა გრძობდა თავს, ფეხები ძალიან ჩაოსიებოდა, სახე დალურჯებოდა; ილარიონი ასე ეტყუდა: გუშინ ცოტა კარგად ვერ იყავი და დღეს იმიტომ შემოვიარეო.

— მოაბრუნე და ურიების უბანში წამიყვანე! დაუძახა მან მეეტლეს. მეეტლე გატრიალდა.

ილარიონმა თავისუფლად ამოისუნთქა და მართლაც, — ფულს ვერ აიღებ, ჯანაბას, მაგრამ როცა არა თუ ვერაფერს აიღებ, ეტლიც შენ უნდა გაისტუმრო, შენ როგორც გენებოს და ილარიონს-კი ეს სისხლს უმდგრვება, ბრახსა ჰგვირდა, მადას უფუქებდა და მთელი ღამე რიგიანად აღარ ეძინა.

ილარიონმა გააჩერებია ეტლი და შევიდა ერთ ბინძურ ეზოში. ის აღიოდა კიბეზე, სრული დარწმუნებული, რომ ორ მანათს აქ უსათუოდ მიიღებდა, და თან ამზადებდა ახალ ტყუილს ურიის მოსალოდნელ კითხვის საპასუხოდ.

ახიებული ხალხია ეს მოურჩენელი ავადმყოფები:

სუ თავის თავზე იციან კითხვა!

ურიაც სულ თავის შესახებ ეკითხებოდა ილარიონს: უფალო დოქტორო, ეს რატომ არის ასე და რატომ ისე, ფეხი რათ სივდება, შარღმა რათ მოიკლო და სხვა და სხვა.

— ეშმაკმა იცის შენი თავი და ტანი! აბა რა ვიცი ყველა რატომ-ზე და რისთვის-ზე პასუხი? ან-კი ვინ იცის? ჰფიქრობდა ილარიონი გულში. ისე კი ურიის ყოველ კითხვაზე პასუხი მზად ჰქონდა.

როცა ურია ეკითხებოდა: უფალო დოქტორო, ფეხები რათ დამისივდაო; იმიტომ, რომ ავადმყოფობა ძირს მიდისო. თუ ურიას პირისახე დაუსივდებოდა, ილარიონი არწმუნებდა: კარგი ნიშანია, ავადმყოფობა ზევით

წამოსულა და შეიძლება, სულაც მოგვორდესო. თუმცა შინაურებს ილარიონისაგან ნათქვამი ჰქონდა: მორჩენა სათუაოა. უკანასკნელად ურია შესჩიოდა: ძალიან სუსტადა ვარო და მორჩენის იმედი აღარა ჰქონდა. მაგრამ ილარიონმა გაიღიმა და დაარწმუნა: ეგ კარგი ნიშანია, როცა ავადმყოფი მორჩენაში მიდის, სისუსტესა გრძნობსო.

ახლაც კი ურიის მოსალოდნელ კითხვებზე პასუხს ამზადებდა. აიარა კიბე, გაუხვია მარჯვნივ აივანზე და შეაღო ოთახის კარი.

იატაკზე, ფარდაზე, ვიღაც იყო გულადმა გაქიშული და თეთრი ზეწარი ჰქონდა გადაფარებული მთელ თავსა და ტანზე, მხოლოდ ფეხის გულგებდა უჩანდა, გარშემო რამდენიმე ქალი იყო მოფთხნილი და სახედაწუხრებული.

ილარიონმა გაიხვია ურიის ლოგინისაკენ, -- ლოგინი ცალიერი იყო.

— შენმა სიცოცხლემ, სულ შენ ხსენებაში ამოუვიდა ამ უბედურს სული! წარმოსთქვა ექიმის დანახვაზე შუახნის ქალმა და ღრმად ამოიოხრა.

ვ. კ. მჭედლი

* *

ღღის საბურავი — სხივით შემკული
დაუთალხია სიბნელით ღამეს;
...ზღვა მოწყენილა, ზღვა ბობოქარი,
ვეღარ ჰგრძნობს გულში ტანჯვა სიამეს!..
ტალღა მელგარი, ტალღა მგრგვინავი
მიყურებულა პიტლოს პირზე —
ზღვა გართულია ტიალ სიზმრებში,
ბრძოლას ვერ ჰპედავს კლდეთა ნაპირზე!..

ზეციით ნასროლი სხივი მთვარისა
ზღვაში ჩაიჭრა... ზღვაში თამაშობს...
. . . თეთქა ტალღამ! - სხვის ტუჩით იჭერს
ნაზადა ჰკოცნის ზეცაზე ნაშობს.
სხივი გაიჭრა! სხივი გრძნეული
ზღვაზე დასტოვა ნაკლევი წელი.
ღრიალებს ტალღა! ინგრევა კედენი! —
აფორიაქდა სამეფო ბნელი...

— ასეა ჩემი გული მგზნებარე, —
ფერადღვანთა გრძნობათ მშობლები:
ხან თუ ჰყუჩს ობლად, ხან მეშინიან,
რომ არ წააღვეოს ტანჯვის სიფელი!..

გ. ლეონიძე

საგუოგლო კვახინის მოღვაწენი

აღ. ყაზბეგი
(1847—93)

გასული წლის დეკემბრის 10 შესრულდა ოცი წელიწადი, რაც უღმობღელმა სენმა იმსხვერპლა აღ. ყაზბეგი!

ჩვენი სანდრო ყაზბეგი!

ამ სახელის წარმოთქმაზე ვის არ წარმოუდგება განაწამები მწერალი, უკვდავი მოზარე თავისი მრავალტანჯული სამშობლოსა..

სანდრო ყაზბეგის სულიერი განცდა, — ეს მისივე სამშობლოს განცდა; მალაღნიჭიერი მწერლის ფიქროცნება, — ეს მისივე მამულის ფიქრი, ნაღველი და ოცნება...

გავლენიანი დედამის შვილი, სანდრო, დაიბადა 1847 წ. იმ დროს, როდესაც მის სამშობლოს „მოწინავე შვილთა“ განვლილ დროთა ქართველისა გამო მამულის ზრუნვაზე ხელი აეღოთ და თვითეული მთვანი იმასლა ფიქრობდა, როგორ მოეწყო პირადი ბედნიერება ანუ რა გზით შეენარჩუნებინა გაბატონებული მგომარეობა, თუნდა ამისთვის ამა ქვეყნისა ძლიერთა ფეხთამლოკავიც შექმნილიყო

სანდროს დიდს ფუფუნებაში ზრდიდენ, როგორც ხევის ბატონის შვილს შეეფერებოდა; უმაღლეს განათლებას აწაფებდენ, წარჩინებას ჰპირდებოდენ, მაგრამ ამასთანავე სანდროს, დედის ნანასთან, მოესმოდა კვენსა ერიისა — დაკარგულ თავისუფლების გლოვის ზარი და...

სევდა-ვარამი უვსებდა გულს...

უარჰყო პირადი წარჩინება, მალალ საზოგადოებაში განცხრობითი ცხოვრება და მშრომელი ხალხის ტანჯვას ეზიარა...

ახალი წყობილების თანდათან დამკვიდრე-

ბა, საუკუნოებით შეთვისებულ— განმტკიცებულ ადათების რღვევა განუხსნდრელ ტკივილებს იწვევდა ერისას...

თავისუფლების მაგიერ—კირთება!..

ყოველივე დაინახა, შეიგრძნო და საუცხოვო სურათ-ხატებით გამოჰხატა...

„ელგუჯა“, „მამის მკვლელი“, „ხევის ბერი გოჩა“, „ელიო“ და სხვა მოთხრობანი მუდამ უტყუარ სარკელ და ისტორიულ საბუთად დარჩება მეცხრამეტე საუკუნის საქართველოს სულისკვეთებათა აღსანიშნავად...

ეს სარკე ნათლად გვიჩვენებს ჩვენის ერის ცხოვრებას, ეს საბუთი სისწორით აქვშმარტებს, შემოსეულთა და მკვიდრთა ურთიერთობის მარად მოურიგებლობას, როდესაც თანასწორობის წილ მძლიერობა ბატონდება, სიყვარულის მაგიერ—სიძულვილი, აშენების მაგიერ დანგრევა და მოსპობა...

სანდრო სწერდა პიესებსაც: „ქეთევან წამებული“, „არსენა“, „დილა ქორწილის შემდეგ“, მისი კალმის ნაყოფია...

სანდროს ნაწერები პირველად გაზ. «დროება»-სა, უფრ. «ივერიასა» და «ნობათში» იბეჭდებოდა; მისი ნაწერთა 4 ტომი ქართ. გამომ. აშხ. გამოსცა 1892 წ., ხოლო 1904 წ. «ცნობის ფურცლის» წლიურ პრემიად გამოვიდა სრული კრებული მის ნაწერთა, ავტორის ბიოგრაფიით და სურათით.

ყოველს თავის ნაწერში იგი მტარვალობისა და უსამართლობის სასტიკი მგომბელია, თავისუფლების მომდერალი, უფლებბა-აყრლითა გულდამწვარი ქირისუფალი...

სამშობლო სცენას იგი ასხოსვ, აგრედვე, რაგორც მსახიობი... სანდრო თეატრის განუყრელი მეგობარი იყო და ერთგული მუშაკი 80-იან წლებში...

90-იან წლებში სულით ავადმყოფობამ შეიპყრო და დღენი თვისნი თბილისის საგიჟეთში დაღია...

ერის სულისკვეთებათა ღრმა მცოდნემ, სამშობლო ქვეყნის ნაზმა მოსიყვარულემ და აღფრთოვანებულმა მომღერალმა მთელი ერის სულიერი ტანჯვა თვით განიცადა, აღიგზნო და მთელი ხალხის ტანჯვის ცეცხლში ჩაიფრულა...

იგი გარდიცვალა 1893 წ. 10 დეკემბერს

და მთელის შეგნებული საქართველოს მიერ კრემლდარქვეული მთხში—მამა პაპათა აკლდამაში—დაიკრძალა...

მაგრამ ის არ არის მკვდარი!..

ვისაც სიმართლის ძიება, უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლა, ჩაგრული ხალხის გამოსარჩლება, თავისუფლებისა, თანასწორობისა და მაღალ სიყვარულის გავრცელება მიზნად დაუსახავს, მის გულში სანდრო ყაზბეგიც მარად იტოცხლებს, მის წინამძღომელ შუქურ ვარსკვლავად იქნება და ვიდრე სანდროს სამშობლოში ძალიანმარება, უსამართლობა, ხალხის ქეშმარიტ მოთხოვნილებათა უპატივეცემლობა იპარპაშებს, არც მისს—აღ. ყაზბეგის—ბასრ სიტყვას დეკარგება ძალა... ი—ი

მთის ზღაპარი

მაღალ მთის წვეროზე მღვიმესავით შეჯგუფებულს, მაღლიანად შეფოთილის ბუჩქებ ქვეშ, ძველად ჩუხუხებდა წყარო, მზე აბანებდა თავის მხურვალე სხივებს მის გრილს ქალწულ წყლებში, და გულადნი ჯიხვნი უდარაჯებდენ მათ თავისი შეუპოვარი რქებითა.

მოჩუხუხებდა წყარო მთლად ტიტველი, რადგან არა გრძობდა ჯერ თავის საკუთარს სიმშენიერეს; მოჩუხუხებდა წყარო მხიარულად და მზიბლავი ენით დაუღალავად უამბობდა მსმენელს ზღაპრებსა. მაგრამ ვინ იყო მის მსმენელი მრისხანედ დაღუშებულ კლდეთა, ფერ-მკრთალ მცენარე და უეცდავი მზის სვეტების გარდა? ან ვინ იყენენ გმირები ამ ბოლო-მოუღებელ ზღაპრებისა?

აქ იკლავდა წყურვილს არა ერთი მხენი ოჯახის დედა, მიზილული წყაროს ქალწულობით, მისი მშობლური ზღაპრებით; და აქ გავონილი ზღაპრები როდი დამარხულა მათ გულში: ბევრჯერ უმღერიათ ეს პანგები ნანს მაგიერ ძვირფასი შეილებისათვის და გაუღლიძებიათ მათ ნორჩ არსებაში სიყვარული სიღამაზისადმი.

ნუ თუ ეს ზღაპრები გუნდრუქს უკმევენენ მზის ასულს ნესტანს და მზის წილს ტარიელს? უკმევენენ, და ასეც უნდა ყოფილიყო, რადგან დრო იყო მათი და მათთან განუყრელ ზღაპრულ სიღამაზისა!

განვლო ხანმა... დაშრა წყარო, მიეცა ძილს და სამუდამოდ ჩაიტანა საფლავში უთვალავი ლამაზი, უთქმელი ზღაპარი. შესწყდა მზიბლავი მშობლიური პანგები...

ნუ დაძებთ ახლა წყაროს მთის წვეროზე! დაბლავ იგი, ყველასთვის ადვილად მისაწლადი;

მაგრამ აღარ ჩუხჩუხებს ძველებურად, მის წყლებს აღარ ეთამაშებიან უმანკო მზის სხივები, და არ დასტრიალებენ საპატიო დარაჯნი...

დაიმსხვრა ლამაზი თიხის კოკა, და მისი ადგილი დაიჭირა უშნო რკინის ქურქულმა...

დავ. კილოსანიძე

მ მ ნ ა - ქ ა ლ ი

სიცოცხლის უვაგალო, შადლით გაბრწყინებული, სიმთხის ბაღნართა სოფლად მოვლინებული, გრძობის ტრეხლით მოსილი, ზეციური ხატება, ვნების შუქ-შეთრქვეული, დმერთს რომ აღემატება, ვის განახავს? ვინ არის, რომ გვადგავს ტრფილითა? ვის ვუტკერთ მარადის საუფარულის თვლითა? ვინ არის რომ გავრთობთ ძილს, ძმებო, დლით და დამითა, ხან ნექტარსა გასმეოთ ტკბილს, ხან გამწარებთ მხამითა? ნუ თუ არ გიფიქრათ: ვინა გვებავთ სულითა? დანემისა წუთებში გმოსავთ სიხარულითა და, თვითონ-გი, თქვენ-განგი, თითქოს შესაბრადია? —თქვენგან დამტრეხული იგი— მონა-ქალა!

გინახვით თქვენ მშობელი ტანჯვით ჩონჩხად ქცეული, სნეულ ერმისა წინაშე, რომ იდგა ვით ეული, და აგანს უძილო, ვით მანქანა, არწვედა, შეჭყენისდა „დედილო“-ს და ტრეხლებს აფრქვედა? გინახვით ის მშვიდი, რომ შვილისთვის ზრუნავდა, დლით-სადამომდისინ ციბრეტავით ბრუნავდა, ვინც ცხოვრების ბრჭყალებში სსთეფივით დნებოდა, მომავლისთვის იღწეოდა, ქვეყნისთვის გვლებოდა? გავრძენით თქვენ შური ის, რასც ის განიღებდა? მოგიხრათ თქვენ ქედი ისე, ვით ის იხრებდა და, მცირე მოკინდით მასთან თქვენი ვადა? —მაგრამ, რად შესწუხდებით, იგი— მონა-ქალა!

მითხარ: უოფნა რა არის? უგვადგავს რაშია? რით ვსულდგმულობთ, რა განძის ვხედავთ ცხოვრებაშია? როცა ცხარე თელსა ვღვრით, მამინ რა ვვაცნობდა? მარტობას როცა ვგრძობთ, გული რათა დღნდება? რა გევალია? რა გვიხსნის: ქონება, აუ თუ ველია? ვის წინაშე ვქადაგებთ, როგორც მოციქულები? რისთვის ვიცრუებთ უღვაშებს, ვიცქირებთ სრკეშია? ვის ვუბრებთ ჩათრევის ჩვენი გრძობის მახეშია? ან, ვით ხატის წინაშე, გრძობად გავრდაქცეული, ტრფობას ვის ვეფიციებთ, ვისთვის ვართ სნეულია? ვინ არის, რომ სიცოცხლის, უგვადგების თვლია? —თქვენგან დავანებული, იგი— მონა-ქალა!

ერო მივდი, ჩემო ძმა, გიხარა სიტყვა მართალი, მრუდე არის ეს ჩვენი შექმნილი სამართალი: ვეკით თავისუფლებას, გვინდა ჭეშმარიტება, მაგრამ, სადაც ჩვენა ვართ, იქ ქალი ვგავიწყდება! ჩავიხდავს შენ განა ამის გრძობის სიღრმეშია?— უვაგილები ნათობენ ქალის სულის სიფრცეში! ის ნახია, ვით ია, ბუჩქის ძირს განაბულია— ჩვენი ჩრდილით დამსჯინარი, ტრეხლებით დანახული... მით არა აქვთ უფლება, მით სიცოცხლით კრძალავენ, ამიტომაც ისინი გულში შურსა ჭმალავენ და, თუ ხშირად გიშუთხლებს, განა მისი ბრადია? —თქვენგან დამტრეხული, იგი— მონა-ქალა!

ნ. ჩხიკვაძე

რომანსი

ვერ მოვითმინე და მეც ხელით შეგეხე თუხილად, შენ რისთვის შეერთა, გულებზეა ჩემი სურვილი? მახსოვს ბუღბული ვევალობა ნარნარად, ტკბილად და თავს გვიხრდა სიხარულით ტრეფუ ავაგილო.

მისი სხადმი მისებრ ტრეფა, გულს ნათელს ჭეფინდა, შენ კი მოსწვიტე და დაავდე იქვე ძლიათ... არც შე დამინდა, არც უღემის ნორჩი უვაგილო, მოვლინებულმა შემოდგამის ნიაგ-ქართათ...

ს ი ნ ა თ ი ლ ე

ზღაპარი-ფერია

მოქმედება პირველი

სურათი II

დარბაზი სასახლეში. უკან დიდი ფარდა, რომლის უკან ბავშვების ოთახია. ამ ოთახის იატაკი ცოტათი მაღალია, ვიდრე იატაკი დარბაზისა და აქვს კიბე. კიბეს აქეთ-იქით თითო დარაჯი სდვას. დარბაზში მარჯვნივ მეფე-დედოფლის ტახტია. მეფე-დედოფალი ტახტზე სხედან, ორივე მხრივ ჩამოწკრივებულან კარის-კანდი და დიდებულნი, მათ შორის გეზირი.

მეფე. (გეზირს) ხომ აუწყეთ ხალხს ჩენ-ბედნიერება?... ხომ კარგად უმასპინძლდებით ხალხს? ნურას დახოვავ. სიხარული და ბედი ნიერება ჩენი უსახლერა და გესურს ხალხმაც გაიზიაროს იგი...

გეზირი. დიდებულო მეფე! ეს ერთი თვეა, რაც დავლოცა უზენაესმა და დედოფალს ორი ცაყი შვილი ეყოლა და ამ დღიდან ხალხის სიხარულს საზღვარი არა აქვს, ღვინობენ და შეშხარაიან ახლად დაბადებულს მეფის შვილებს. სარჩო-სანოვანე უზვად აქვთ... დენო, პური უღვევლი, შენი წყალობით...

მეფე. აგრე, აგრე ყველას უხაროდეს... ჩენი სურვილია, რომ ჩენს სამეფოში ყველა ჩენსავეთ გახარებული და ბედნიერი იყოს... შემოიყვანეთ ახლა დესპანები (კარის-კაცი გადას. დედაფაქს) ჩემო ძვირფასო, ჩენი პაწიები როგორ არიან?

დედოფ. ნამდვილი ანგელოზები არიან... გარდა ორი ძძისა თითო ბავშვს ორ-ორი საუკეთესო გამძელი მივუჩინე... დარაჯები მუდამ სდარაჯობენ, — ავი თვლი არ ეცეთ.

მეფე. ყოველ მხრიდან თესპანები მოდიან მოსალოცად. (შემოდანს დაქსნაზე ამაღით და სჩუქრებთ).

პირ. დესპანი. დიდება და დღეგრძელობა სახელოვან მეფე ჯიმშერს! უფალმა გიკურთხოს მარჯვენა და ბედნიერად ეცოცხლოს ოჯახობა! შენი ძმა და მეგობარი, ჩენი დიდებული მეფე ასლანი, სალამს გიძღვნის, გილოცავს ფეიანობას და გისურვებს ყოველგვარ სიკეთეს.

მეფე. გამალობთ, დესპანო! დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემი ძვირფასი ძმა და ერთ-

გული მეგობარი მეფე ასლანი იზიარებს ჩენს ბედნიერებას. ჩენი უღრმესი მაღლობა გარდაეცით მეფე ასლანს. (პირველი დაქსნა დადგება განზე).

მეორე დესპანი. სალამი და გამარჯვება დიდებულ მეფე ჯიმშერს! მიიღე, ქვეყნის მზერო, გულწრფელი სალამი და მოლოცვა ჩენი დიდებული მეფის და შენი ერთგულის ძმის მეფე ღურმიშხანისა. უფალმა გაგზავნოს ისეთი შვილები, როგორც შეტყვერის შენს დიდებას და სახელს. გაუმარჯოს მეფე ჯიმშერს ოჯახობით!

მეფე. გამალობთ, დესპანო! ჩენს ძმას და მეგობარს სახელოვან მეფე ღურმიშხანს ჩენი უღრმესი მაღლობა. უზომოა ჩენი სიხარული და ბედნიერება და იგა ორკედლება თქვენს თანაგრძნობით. ძრიელ ვწყუხვარ, რომ ვერ გეწვივნენ თვით მეფენი ასლანი და ღურმიშხანი.

ორივე დესპანი. ძრიელ ჰსურდათ, მოწოდინებულნი იყვნენ, მაგრამ მოგვსენებათ, მეფე, უფლობა... ჩვენც ძლიერ მოვახწვიეთ...

მეფე. მიიწვიე, გეზირო, დესპანები... გაუმასპინძლდი, როგორც შეტყვერის მით ღირსებას... დესპანებო, გიწვევთ ხვალ ნათლობაში. (დაქსნაზე ათვს უკრავს და გადას ვეზირთან ერთად).

პირ. კარ. კაცი. დიდებულო მეფე! შიკრიკი გიხალათ.

მეფე. შემოიყვანეთ (პირ კ. კ. გადას) აბა, ენახათ რას გვახარებს შიკრიკი. (შემოდის შიკრიკი).

შიკრიკი. ჩენო დიდებავ ბრწყინვალე გამარჯვებას ფეხდაფეხ მომდევს და სადაცაა გაჩნდება შენს წინაშე ძლიერმოსილი შენი სპასალარი. როცა რომ მეფე სასტიკად დამარცხდა, ხელთ ვიგდეთ მთელი მისი ბანაკი, აუარებელი ხალხი დაუტყვევებ... ძვირფასი ნადავლით და ტყვეებით გამარჯვებული შენი ჯარი ბრუნდება სამშობლოში

მეფე. ასი ოქრო შიკრიკს! (ამ დროს მთისმის მუსიკა და ხორა: „ქართვლო ხელი ხმას აკარ...“)

ყველანი. გაუმარჯოს მეფეს! მეფეს გაუმარჯოს! (შემოდის დროებით ხელში სპასალარი, თან ახლავს ამაღა. სპასალარი მივა, დაუწოქებს მე-

იყეს და ჩააბარებს დროშას. სიმღერა სწყდება).

მეფე. (აყენებს სწასლარს და გადასვლას).
გმადლობ, ჩემო დიდებული გმირო! ძვირფასი
საჩუქარი მიძღვენი.

სპასალარი. დიდებული, ხელმოწიფე! სას-
ტიკად და საბოლოოდ დამარცხებული როს-
ტომ მეფე მოწიწებით შერიგებას ითხოვს...

მეფე ვაბატიებთ, ვაბატიებთ... (შემოდის

ვეზირი) დაბინავე, ვეზირო, დესპანები?

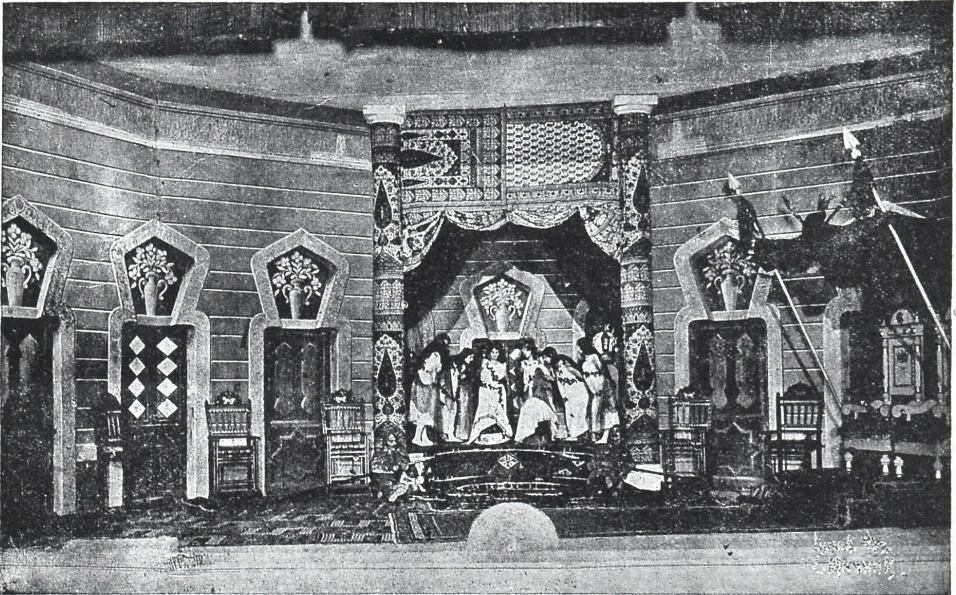
ვეზ. დილ, მეფეო!

მეფე. გიწვევ, სპასალარო, ნათლიად...

გავაჩალოთ ხვალ ნათლობა... შენ დაანათლე
შენი ნიჭი, გულადი გული, მტრისათვის მძიმე
მარჯვენა...

სპასალარი. არა ვარ ღირსი ეგოდენ წყა-
ლობისა, ხელმოწიფე!

მეფე. ღირსი ხარ და ღირსეულად გა-

ფერიები აკვნებთან

ჯილდოვებ! ახლა, ვეზირო, გაგვიმისპინძლი.
დალილ სპასალარს და ჯარს მოვიდებოდათ
და როსტომსაც სჭირიათ. (მეფე ამაღით, ვეზი-
რი, სწასლარი გადის. სტენაზე რჩება დელოფალი
ორიოდ მსდებოდა ქალებითურთ.)

დელოფ. (ადის ბავშვების ოთახში. დანაჯები
აქეთ-იქით ფარდას გასწევენ. ოთახში ორი აკვანი
ბავშვებითურთ. ბავშვებს ახლავს ძიძები და გამღე-
ლები. დამდება. ბავშვების ოთახში ტისიფერი სი-
ნათლეა. დელოფალი მუჟა ჯერ ერთს ბავშვს აკოტებს.
შერე შეარეს).

დელოფ. ჩემო ვკრიტებო, ჩემო ანგელო-
ხებო! (ჩამოდის ისევ დაბნაზში. დანაჯებს) კარ-
გად უღარაჯეთ. თვალყური აღდევნეთ...

პირველი დარ. ნურას შესწუხდები, დე-
ლოფალო, ბუხსაც კი არ გავაფრინთ.

მეორე დარ. ჩენი მეფის შვილები. ჩვე-
ნი თვალის ჩინია... ნეტავი არ მინდა მიეკა-
როს ვინმე...

დელოფ. ფარდები ღია იყოს, ჰაერი იმუ-
შავენს. (დელოფალი მსდებოდათ გადის. ბნელდება,
დაღამდა. გამღლები გადის უკან კარებიდან. ძიძები
მიწვებთან ტანტუე.)

პირველი დარ. (ამოქნარეს) ო-ხ, რა რი-
გად მეძინება, ეს მეორე დამეა არ მიძინება...
ბიჭო, მე კოტას ჩავთვლინავე... შენ უღარაჯე.
მერე გამაღვიძე: ახლა მე ვუღარაჯებ და შენ
კოტა ჩაიძინებ.

მეორე დარ. ეგრე უყოთ... სასახლეს გარშემო დარაჯები არტყია და ვის შემოუ-
შვებენ?..

პირე. დარ. (ჩაიკეტავს კაბესთან, ამოიხ-
რებს და ჩაეძინება).

მეორ. დარ. (ცოტა ხნის სდგას, მერე კიბე-
ზე ჩამოვდება, ჩადუნავს თავს და იმასვე ჩაეძინება.
ცოტა ხნის შემდეგ ამოძვრება იატაკიდან **დავრი-
ში**, წავა ჯერ ზარეველ დარაჯს შემოაფლებს თავზე
სულს, მერე შედრეს; შემდეგ ადის ბავშვების ო-
თახში, ჯერ ერთს დასტკერდება. მერე შედრეს და
ამ უკანასკნელს შუბლზე თათს გაუსვამს. წამოვა,
ჩამოვა დარბაზში და ჩამდრება იატაკში. ამ სტენის
დროს დაფრთხილი წითელის სინათლით არის განათე-
ბული... გაიღება უკან კარები, შემოტყვავდება იფე-
რება. გარს შემოტყვავებთან ავსებებს, უნდავებენ ლე-
ჩაქებს და ნანას დამდრებან, თან სრიალებენ. ნაზი
მუსიკა).

პირიმზე. (დააქვრდება ბავშვს, რამეღსად
დაფრთხილი ნიშანი დაადო) უიმე, ფერიებო!.. ვგო-
ნებ დავგვიანებულვართ. ამ ბაწაწას ეშმაკის ნი-
შანი აღდევს...

მთვარია. უი, საცოდავი! მერე რა კარ-
გია...

ბროლისახე. როგორ იღიმება ძილში...
ნათელა. შენი გულ ისა, ტუჩებს აცმატუ-
ნებს...

წკრიალა. ძუძუს ეძებს...

ანკარა. ბედშავი! უნდა უშველოთ რო-
გორმე.

პირიმზე. გარს შემოგრტყით, ფერიებო,
შეველოცოთ... მერე ლეჩაქებით მოვწმინდოთ
შუბლი და ნიშანი გაქრება, ეშმაკს ძალა მოს-
ცილებდა...

ფერიები. (უფლან გარს).

შავ-ბნელი ძალნო,
შხამით საესენო,
ნუ ერჩით ბავშვსა,
იგი წმინდა არს
ჩვენია ხვედრი...
ჯურღმულის მკვიდრნო,
ეშმაკის კერძნო,
წარვედ გაქრენით,
ქვესკნელს ჩავარდით!

პირიმზე. (ღეჩაქით უწმინდს ბავშვს შუბლს)
იი, წარიშალა ქაჯის ნიშანი... ახლა კი დროა,
დრო, ვგონებ ძიდა იღიმებს... წავიდეთ. (ერთ-
სულ ვიდეკ შემოუფლან და უკან კარებიდან გავ-
დენ. ნაზი მუსიკა).

უ ა რ ლ ა

ი. ეჭვიანბნული

მუშის სიძლარა

შრომა დიად სხივთმფენი
მალღ, ზეკაცად ცნობილი:
შრომით იცხოვრებს პარღის
ყოველი კეთილშობილი.

ვისაც რომ შრომა არ უყვარს,
თავისი ოფლით დარჩენა,—
ბარგია საწუთროისა,
კრულ იყოს მისი გაჩენა!

რას ვაქნევ სვეტაც ხელეგსა,
თუ პირი მექმნის შავია,
არ შევიყვარებ მე მასა,—
არ მოკვდეს ჩემი თავია!

ხორცი ვასუქო, ვილაღო,
სული დავგდო ოზლადა,
ვით ტვირთი, ვირთა საზიდი,
ვეთროო ამა სოფლადა!

როდი ვარ სევაი პირღია,
სხვის ოფლით ვიკვებბოდე,
სხვისა ტანჯვა და წამებით
მხეცი მხეცურად ვსტებბოდე!—

კაცი ვარ, აღამანი,
ქკუთი მალღი ცხოველი,
უნდა ვშრომობდე დღე-ღამეს,
გულ-მკერდი მქონდეს სოველი.

რომ გამოვკვებო ცოლშვილი
მე ჩემის ნაოფლართია,—
არ მომიგონოს მყობაღმა
მქისადა, სიტყვა მღართია!..

გ. შინათხელი

დამსახურებული ქურუმი

კობე შიფიანი

ამა წლის 26 იან. ქართ. დრამ. სახ. გამგეობის თაოსნობით. ქართველმა საზოგადოებამ 45 წლის თუბილე გულუსდა ქართულ სტენის ერთ სპირველის ჩამურელთაგანს—კობე უიფიანს.

შესანიშნავი მამის—დიდი დამიტრის—შვილმა სიერმბიდანე შესდგა ფეხი ჯერ კიდევ დაუმკვიდრებელ სტენსაზე და ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ერთგულად მსახურებდა სამშობლო სტენის საკურთხეველში.

სტენის გარდა მწიგნობრობამაც მონაწილეობდა: დასწერა რამდენიმე პიესა, სხვადასხვა შინაარსის წერადაც, შეადგინა სამეცნიერო წიგნები და სხვადასხვა ლექსიკონები.

კობე უიფიანის შესახებ ბევრი დაიწერა, ცალკე გამომცემი მისი ცხოვრება-მოღვაწეობის აღწერა, იე. გამართლის მიერ დაწერილი, და აქ აღარ გავიშვარებთ უკვე თქმულსა, ვიტყვი თ მხოლოდ, რომ კ. უიფიანმა დიდი სამსახური გაუწია სამშობლო სტენსა, რამდენიმე თავგამოდებულ მსახიობ-მოღვაწესთან ერთად შევიდრი სპირველი ჩუყარა ქართულ თეატრსა და მით ქართველი ხალხის გათავითნობურებას სელი შეუწყო.

ქართულ სტენის მოღვაწეთა ყრილობა

ქართულ თეატრის ასპარეზის გაფართოებაში აუცილებელყო სრულად საქართველოს სტენის მოღვაწეთა ურილობის მოწვევა. ამ სჯინის თაობაზე ჯერ კიდევ 1910 წ. არა ერთი და რთი წერილი მოგვითავსებია ჩვენს ჟურნალში. სხვათა შორის, მამინდელმა ქართ. დრამ. სახ. გამგეობამ დაადგინა: მოაწვიოს ქართულ სტენის მუშაობა და დრამატულ საზო-

გადობათა წარმომადგენლების კრება და დრამ. სახ. გამ. მამინდელმა თავმჯდომარემ, ბ. ზარ. გოთაჟმ, ამ სჯინის შესახებ მოხსენებაც კი წარუდგინა დრ. საზოგადოების საზოგადო კრებას (იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ 1910 წ. № 7). აქვე მოგვყავს ამ მოხსენებიდან გეგმა, თუ რა უნდა გაკეთების მაშინ განძახებულ კრებას:

1. სტენის მუშაობა და დრ. საზოგადოებათა წარმომადგენლების კრება უნდა გაიმართოს ქ. თბილისში მომავალ სეზონის დაწყებამდის, დაახლოებით მაისის დამლევიდის ან ივნისში.

2. კრებაზე მონაწილეობას იღებენ გადამწვევების ხმით, როგორც მუდმივი დასის, ისე სტენის მოყვარულთა ჯგუფის და დრამატულ საზოგადოებათა წარმომადგენლები. თითო ორგანიზაცია გზავნის კრებაზედ ერთიდან სამს წარმომადგენელს.

3. კრების საგანი: უნდა განხილულ იქმნას დაახლოებით შემდეგი კითხვები:

ა) სასურველია, რომ იყოს ერთი ცენტრალური ხელმძღვანელი ორგანო მთელის საქართველისთვის, თუ ყოველ კუთხეში არსებობდეს სრულიად დამოუკიდებელი ცალკე საზოგადოება. და თუ სასურველია, როგორ უნდა მოეწყოს ეს ცენტრალური ორგანო და რა დამოკიდებულება უნდა იყოს ცენტრალურსა და პრევიენციის ორგანოებს შორის.

ბ) რა საზოგადო წესი და პირობები უნდა იყოს შემუშავებული არტისტებისათვის.

გ) რეპერტუარი ორგანიზაციული და თარგმნილი.

დ) რეჟისორის, მისი თანაშემწისა და სცენარისტის საკითხი.

ე) სკოლა არტისტებისათვის

ვ) დრამატული ხელოვნების ორგანო — ჟურნალი.

ზ) საპენსიო თანხისა და კასის დაარსება.

ი) სხვა და სხვა კითხვები, რომელნიც-კი შეეხებიან თეატრს, სტენს, მის მუშაობა და პიესებს.

4) კრება გაიყვება სექციებად. წაიკითხვას ამ საგნებზე რეფერატებს და შემდეგ საერთო კრებაზე გამოიტანს თავის რეზოლუციებს.

ამ კრების მოსაწვევ პრეგრამის შესამუშავებლად საზოგადო კრებამ კომისიაც აირჩია, მაგრამ საქმე დაიწყებას მისეცა. წელს ახლამა გამკვობამ კვლავ განიძახა საზოგადო კრების დადგენილების სისრულეში მოყვანა, შეადგინა პრეგრამა და ახალი კომისიაც აირჩია (იხ. „თეატრ. და ცხოვ.“ № 1). ქართ. სტენის მოღვაწეთა კრების მოწვევას ფრიად დიდი მნიშვნელობა ექნება ქართულ სტენის მოღვაწეთა, თეატრის, დრამატ. მწიგნობრობისა და ჩვენი საზოგადოებრივ ცხოვრების წინსვლისათვის. ჩვენ შემდეგ ხელახლად დავეუბრუნდებით ამ საგანს, ამ

ჯამად კი ვუსურვებთ ქართ. დრამ. სსხ. გამგეობას სსხოგადო კრების დადგენილება, ჰროვინციალურ სტენის მუშათა მოთხოვნა და ზრესის სურვილი არ დატოვებინოს „სმად მიდადებულისად უდასნოსა შინა“. ამისათვის არ უნდა მოაწოდოს არაფერს სარ-ჯს. სსუსურველას ამ ურადობასდასწრის ჩვენის ქვეყნის ყოველი კუთხის სტენ. მოდგაწათა წარმომადგენელი.

ქართული წარმოდგენების საქმე

ძუთიანში

საქართველოში ქუთაისი ერთადერთი ქალაქია, რომელიც ჰიდროთ მხოლოდ ქართველებითა დასახლებული. თუ სადმე საქართველოში აღორძინებისა და წინმსვლელობის ნიშან — წყალი უნდა ემჩნეოდეს, ქართულ კულტურას“ ეს ყველაზე ძლიერ ქუთაისში უნდა გამოხსნანდეს. საუბედუროდ ქუთაისი ქართული კულტურის აღორძინებაში ბევრ სხვა-და-სხვა ეროვნებათა ხალხით ატრელებულ მებოგელ ქალაქებს ჩამორჩა. შე აქ არ შეეგებები დაწერილებით ქუთაისის საერთო კულტურის უღალაჯობას, შეეცდნენ მხოლოდ, ქართულ წარმოდგენების საქმეზე“. ვინ არ იცის, თუ დღევანდელ პირობებში რა შევიწროვებთ განაცდის მშობლიური ქართული ენა, მას ფოტოს გასასვლელი ასპარეზი ყველგან შეზღუდული აქვს, განდევნილია სკოლიდან, სასამართლოდან, ყოველგვარ სახელმწიფო დაწესებულებიდან და საზოგადო დაწესებულებებში მისი ხმაზედა შეზღუდულია, ერთად-ერთი ალაგი, სადაც ქართულ ენას მოქალაქობრივი უფლება აქვს მინიჭებული, ეს **ქართული თეატრი**. ვინც ქართულ კულტურას და მის ამაღორძინებელ ენას იცავს და ემსახურება, მან ხელი უნდა შეუწყოს ქართულ თეატრის აღორძინებისა და აყვავების საქმეს. საუბედუროდ ქუთაისში ჩვენ ამას ვერ ვამჩნევთ.

გასულ წელს ქუთაისის ქართული წარმოდგენების სეზონი არ ჰქონია. რა იყო მიზეზი, რომ ქუთაისი, რომლის მკვიდრთა 99 1/2 % ქართველებისგან შესდგება, გასულ წელს ქართულ წარმოდგენებს იყო მოკლებული? ბევრი ამის მიზეზად ქუთაისის დრამატული საზოგადოებას და მის გამგეობის მოქმედებას თვლის. დრამატული საზოგადოების დამაინაწაულებელნი, რომ ქუთაისი გასულ წელს ქართულ წარმოდგენებს იყო მოკლებული, არ არიან მართალი. ვე არ თოხი წლის განმავლობაში სისტემატურად ვადვენდებ თვალ-ყურს წარმოდგენების საქმეს ქუთაისში. დრამატულმა საზოგადოებამ და მისმა გამგეობამ დიდი ენერჯია დახარჯა, რომ წარმოდგენების საქმე რიგიანად დაეყენებინა. გამგეობის შრომაში ნაყოფი გამოიღო: 1910—11-12 წლებში საზოგადოებას შესანიშნავი დისი ყველა და ამ წლებში თეატრში მოსიარულენი წარმოდგენების მწყობრი და

რიგიანი დადგმით სრულ ესთეტურ კმაყოფილებას განიცდიდნენ.

წარმოდგენების რიგიან დადგამა რიგიანიწაზრგის გაღება მოითხოვა; რიგიანი ხაჯების დაფარვას კი ჩვენ ჯობე სქელ „მამულიშვილების“ თანაგრძობა ესეპირივლიდა. საუბედუროდ თავის მიღვაწეობის სამი წლის მიმდინარეობაში სწორედ ქართული თეატრი ზემო-აღნიშნულ პირთა ჯგუროვან თანაგრძობას იყო მოკლებული და აი ამ თანაგრძობის სისუსტემ დაასამარა ქუთაისში ქართული წარმოდგენების საქმე. ჩვენს ინტელიგენციას თავი ერის „მარილად“ მოაქვს. სიტყვით თავი ერისა და ენის დაცვაში მას ვერავის ვერ შეეცილება, საქმით-კი ის პირველი გაურბის ყოველივე ქართულს და თავს აკედლებს იქ, სადაც ბედნიერად და მყუდროდ ეცხოვრება. ქართულ ინტელიგენტისას ვერ ნანავთ (ეს არ ითქმის დემოკრატიულ ინტელიგენციასზე) ქარულ გაზვოს, იშვიათად ქართულ წიგნს; ვერ გაიკონებთ ქარულ „ინტელიგენტის“ ოჯახის წევრის „მადამ“ და „მამამხილიდან“ ქართულ ენას; ქართული ვაჭარიც თვისი ოჯახობით დამახინჯებული რუსულით რჩებოდნ ქართულად დალაგებულ ლაპარაკს. მიუხედავად მათი ზემო აღნიშნულ ყოველივე ანტიქართველური თვისებებისა, ისინი მაინც მშობელ ერის მარილად ითვლებიან და, თუ შენ საკაცობრიო იდეალებზე ალაპარაკდი, ეს უმსგავსო „შვილი თავისი ერის-სამშობლოს მიღალა-ტის“, იარილის“ მოგაკრავდა. სწორედ ქართულ წარმოდგენებს ქუთაისში ეს ერის მარილი გაურბოდა. ქართულ წარმოდგენებს ქუთაისში მხოლოდ მუშები, ნოკრები და მოსწავლე ახალგაზღბობა ესწრებოდა; პარტერი, ლოჯები, ფსიანი ალაგები მარად ცარიელი იყო, მასხვს, ოღონდსაც რომელიმე რუსული დასი, ღირსებით ქართულ დასზე მდარე, ქუთაისის ესტუმრებოდა მსხვილი ენტელიგენციის სახით ჩვენი „მამული-შვილი“ ოავიანთ მუდულე-ქალიშვილებით ლოჯებში გამოიტიმებოდნ და, როდესაც ჩვენს სცენის მნათობნი გასტროლებზე მოდიოდნ ქუთაისში, თითქო „ბოიკოტს“ უტახდებნო, ერთი არ გამოცხადდებოდა ქართულ წარმოდგენაზე. ჩვენი ერის კი, როგორც ვიცით, „მარილის“ ასეთმა გულიკობამ, ერთი წლით ქუთაისის სცენიდან ტკობილ დედა-ენის მოსმენა აღკვეცა, მარა იმედ გვაქვს მომავალ წლიდან ქუთაისის ისევ ექნება ქართული წარმოდგენების სეზონი. გადაგვარე ბული ინტელიგენცია მიდის, მასში უარყოფილია ყოველ გვარი მშობლიური, —გვა მშვიდობისა!! სამაგიეროდ ხალხში, დემოკრატიაში ლივდებო ეროვნული კულტურისადმი პატივისცემა- დრამატული საზოგადოებას ამ შეთხვევაში ხალხს უნდა დაეყრდნოს ქუთაისში ქართული წარმოდგენების საქმის მკვიდრ ნიადაგზე დასაყენებლად.

ილია ბახტაძე

ს. ბ. კაბანოვი

(ბენეფისის გამო) (გაიიოსიკაი)

სუთმაბათს, 20 მარტს, სარფუხის სახლსა წარმოდგენების მმართველი წრის რეკონსტრუქციის ს. ჰენრიანის ბენეფისისა.

ს. ჰენრიანის 1912 წ. სარფუხში მიიწვიეს, სადაც დიდი შრომა დასჭირდა წარმოდგენების დადგმაში—უფროსი ორგანიზაციაში ერთხელ იმართებოდა წარმოდგენები: მისმა მუყაითობამ სარფუხის თეატრს ნადავლი მოუზოვა ხალხში და ახლა კვირისში ორჯერ თუ არა, ერთხელ მაინც იმართება სახალხო წარმოდგენები, რასაც უფროსი მრავალი საზოგადოება ესწრება და ნასიამოფინც ბრუნდება.

ბ-მა ჰენრიანის საზოგადოების უფროსად

დამისხურა განსაკუთრებით „მისწერული“-ს, „ქრისტიანის, „უდანაშაულოდ დასჯილი“-ს, „რაც გინახავს ვეღარ ნახავ“-ის და „ორი ობოლი“-ს ხელაგნურად დადგამით.

თვით ჰენრიანის ცნობილია, ვითარცა მისხიობის-ცენტრის მოფურცელი: განსაკუთრებით ხელაგნურად თამაშობს ნეხანაშვილს, ჟალოვს, ჰიერს, ჰეერტს და კაიოვს.

20 მარტისთვის თავის საბენეფისოდ ზურჩევი „დღეინ ჩვენი ცხოვრებისა“ და თვით ასრულებს გლუხოცევის როლს. იმედია ბ. ჰენრიანის საზოგადოება პატარს სტუმს ბენეფისზე დასწრებით.

თეატრი—მწერლობა—ხელაგნება

დ. სამტრედია.—ჩვენი ხალხი თანდათან ეჩვევა თეატრში სიარულს, ტეობილობს, რომ ერთადერთი განებრფიო საზრდო ქართულ თეატრს შეუძლიან მისცეს. იცის, რომ მხოლოდ ის დახუტავს ცხოვრების სხვადასხვა გარსურათებს და

ამიტომ სდამოფინებით ესწრება წარმოდგენებს, რისთვისაც არ ჰზოგავს თავისს წველილს.

სამტრედიათა წ. კ. კ. ს. თან ამ ოთხი თვის წინად დაარსდა წარმოდგენების მმართველი სექცია; რეკონსტრუქციის მისხიობა—ა. ჯაყელი, ხო-

ლო სექციის თავმჯდომარედ — ბ-ნი გ. გვარამაძე, რომელიც მოხინგე ბუკეთად შეუდგა თავის მოვალეობის აღსრულებას; სექციის დაარსების დღიდან მან გამართა ოთხი წარმოდგენა (ეგულა ხახალხა — აიფ-ფისიანი) და ოთხჯერე, მიუხედავად იმისა, რომ ცრუდი ამინდები შეესწრო, ხალხი მაინც სკამოად დაესწრო.

გვირგვინი, 2 მარტს, აჭურ სკინის გზის თუა ტრში დასდგეს ავქ. ტაკარდის 3 მოქ. კომ. „არც რეინახეს, ვეღარ ნახავ“. ზიეს მუშენიფარდ ჩაატარეს. შეუდარეგული იყო — ბ-ნი ჯაყელი (კოხტია), გ. სინარულიძე (ავქტია) და სარელი (მოურავი); კარგები იყვნენ: ქ-ნი ჩუბინაშვილი (კატინა, — ორღში უნდაღათ კამოვიდა და მაინც საუცხოვოდ ითამაშა),

ი. შენგულია (დავითა), გ. ანდლუდაძე (საქარია), ვ. ცხეულიანი (სოსანა), გ. გვარამაძე (გიგუე) და ხელაია (საქა); დანარჩენინდ ხელს უწყობდენ. ამის შემდეგ დასდგეს ვ. გუნიას ვოდ. „არც აქეთ, არც იქეთ“, კარგად შესრულებს თავთავისი როლე-ბი: ა. ჯაყელმა (აქტიორი), სარელმა (ებრაელი), ვ. ცხეულიანმა (სახლის პატრონი), დ. სინარულიძემ (გარდუინაძე), ხელაიამ (იორდანე), დანარჩენინდ ხელს უწყობდენ ანსამბლს. წარმოდგენის დამის 12 საათზე გათავდა და ხალხი ნასიამოვნებში დაიშალა. ვუსურვებთ ზემოსხენებულ სექციას ხსენგრდ-დავ-სიდონტლეს და ხალხის საკეთილდღეოდ დაუ-დალაგად მუშაბას.

რეცენზენტი

ამომავ. გ. ვიყვიძი

ვ გ რ ი ლ ი ა მ ბ ა ბ ი

◆ **საყვარელი მგოსანი აკაკი** ორშაბათს, 10 მარტს, სასახლის ქუჩაზე, ქართულ თეატრთან, ტრამევი ვაგონიდან გადმოსვლის დროს მიწაზე დაეცა, რადგან კონდუქტორმა უთროვოდ მისცა ვატმანს ვაგონის დაძვრის ნიშანი. მგოსანს ცოტათი დაუშვავდა ორი თითი და მარჯვენა ფეხი. აკაკის დიდაძლი პალხი შემოეხვია, სწრაფი შეხიზნობა აღმოუჩინა ექ. შ. მიქელაძემ. ამ ჟამად იგი თავის ბინაზე (ოღაზს ქ. № 41) წეეს

◆ **პიემა „ახელსაღმდ და თეორის“** ახალ ჟაი-დაზე დაუწერდა შესდგომია მგოსანი ი. გრიშაშვილი.

◆ **დღეტუ მგერლს** წინად ი. ვაჭერილი დრამა-პოემა მწირი-სარდლი შეუკეთებია და შეუშისა.

◆ **მწერალს ნ. ლორთქიფანიძეს** დაუწერია დიდი რომანი ჩვენის ცხოვრებიდან.

◆ **დრამატურგს ტრ. რამიშვილს** დაუწერია ახალი 3 მოქმედებანი პიესა ჩვენის ინტელიგენციის ცხოვრებიდან.

◆ „სინათლე“-ს **სომხურად** გადათარგმენას შეუდგა გ. ფირუმიანი, სომხური დრამ. დასის რეჟისორის თანაშემწე და სახალხო სცენის მოღვაწე.

◆ **ივ. გომართელმა** დასწერა ახალი ორ-მოქმედებანი ვოდველი „**იასონის ოინები**“ ამ პიესის ბეჭდვას მალე დაიწყებთ ჟურნალში.

◆ **ნახუტარიშვილის მოთხრობანი**, რომელნიც ჟურნალ—გაზეთებში იბეჭდებოდა, მოკლე დროში ცალკე წიგნად გამოიკცმა.

◆ **ქიათურის დრამ. საზ-ის** წლიური კრება ადგილობრივ თეატრში დანიშნულია დღეს 16 მარტს, დილის 11 საათისთვის,

◆ **ხელის მოწერაა გამართული** ახალგაზრდა მგოსნების ბ. ახოსპირლის, ვ. ქუჩიშვილისა და გ.

ტაბიძის ლექსების გამოცემად. სამივე მგოსნის ნაწერები ცალ-ცალკე გამოვა.

◆ **ახულ მასან-ხანი**, მამულალი შაპის სამეფო კარის გამაინილი მომღერალი, ამ ჟამად თბილისში იმყოფება თავის დასტით გრამოფონზე დასმღერებლად; მომღერალი აღდგომის მებუთე კვირას ქართულ თეატრში გამართავს ერთს ან ორს აღმოსავლეთის კონცერტს (სპარსულ სამუსიკო საკრავებისა და ფარსულ სიმღერებისა) იმდღე უნდა ეიკონიოთ, კონცერტს ხალისიანად შეხვდება თბილისის საზოგადოება ეროვნების განურჩეველად.

◆ „სინათლე“-ს **პროვინციის** თბ. დრამ. საზოგ. დასი დასდგამს ქუთაისში ოთხშაბათს, 19-ა, და ხუთშაბათს, 20-ს მარტს. **ბათომში** 21, 22 და 23-ს **განჯაში** 25-ს, **ბაქოში** 26 დასს ექნება საკუთარი დეკორაციები **ნაღებოვის** მიერ დახატული. ბუტაფორია და რეკვიზიტი საკუთარ სახელმწიფოში **დამაღლებული**. **პიესისათვის განსაკუთრებულ მუსიკას დაუკრავს** ახალი კლუბის სიმებიანი ორკესტრი **ბ. პრეს-მანის** ლობტარობით, ფეირებისა და ეშმაკთა ბალეტი ბ. ივერლოს ხელმძღვანლობით, პიესას, ყველა ზემო დასახლებულ ქალაქებში, სდგამს რეჟისორი **ვ. შალიკაშვილი**.

◆ „სინათლე“ **მეთხუთმეტედ** წარმ. იქნება ორშაბათს, 17 მარტს, თბ. დრ. საზ. დასის მიერ.

◆ **თბ. დრამ. დასი** სამშაბათს 18 მარტს, ქუთაისში მიემგზავრება „სინათლე“-ს დასადგმელად თანვე მისდეს აქტორი ი. გეღევიანიშვილი.

◆ **ალ. წუწუნავა**, სახ. თეატროს რეჟისორი, 13 მარტს რუსეთს გაემგზავრა.

◆ **მგოსანი ვაჟა-ფშაველა** ამ ჟამად თბილისშია თიონთიდან ჩამოვიდა 11 მარტს.

მ. კ. ვიყვიძი

მიიღება დასაბეჭდად განცხადებანი

ექიმი ა. ო. იაფვილი

(თბილისის საქალაქო 1-ლ ნაწილს მკურნალი)

შინაგან ავადმყოფობათა.

დღით 8—10 ს., საღამოთი 5—7 ს.,
წყნეთის ქ., № 19.

ექიმი ა. ნ დიასამიძე

(ორდინატორი თბილ. სარკინის გზოს საავადმყოფოსი)

კანის, ვენერიული და ათაშანგის

შუაღლით 1—2 1/2 ს., საღამოთი 6—8 ს.
მოსკოვის ქ. № 4.

ექიმი ივ. ზ. ომართელი

შინაგან ავადმყოფობათა

დღით 8—12 ს., საღამოთ 5—7 ს.,

ოლგას ქ., № 20,
ტელეფონი № 6—33.

ახალი წიგნი

ნ. ჩხიკვაძე

ფასი ათი შაური

მიიღება ხელის მოწერა ჟურნალ-გაზეთების ყველა აგენტებთან. ხელის მოწერა ვაგონებზე და მხოლოდ მარტის დამლევაშდე; დაბრუნებული კვიტანციები და ფული უნდა გაცეზავდეს ქ. ბათომში, იაკობ ბეჟ. ჩხიკვაძეს.

გამოცე. იაკ. ჩხიკვაძე

(1—3)

ხელოვნურად ————— სამკურნალო და

————— შეზავებული ————— ხილეულობის წყალი

მიტროფანე ლალიძე ჭამ.

მზადდება საუკეთესო ხილეულის წვენიდან. წმინდა შუქართ, ქიმიურად გაწმენდილი მასალებისაგან, გამოხდილი და ნაღული წყლით.

გამო და სუნი საამური აქვს

ფირმა დაჯილდოვებულია წყლის საუკეთესო ღირებების დიდი ოქროს და ვერცხლის მედლებით და ცნობილია სრულიად უვნებლად თბილისის გუბერნიის სამკურნალო მმართველობისაგან (№ 5792)

ქარხნები იმყოფება; თბილისში—გოლოგინის პროსპ. № 6, ტელეფ. № 4-11. ქუთაისში—ბუშკინის ქ. № 5.

(10—1)

კბილის ექიმი.

ალ. სოლოლაძე
იღებს ავადმყოფებს
დღით 9—2 სათ.
საღამოს 5—7 სათ.
გოლოგინის პრ., № 12

ე. დ. ლაშაშვილი
(კახეთის სარკინისგზო მკურნალი)
შინაგან და ავადმყოფობათა.
ავადმყოფობათა.
ვარდის უბანის ქ. № 9.

სარფუხის სახალხო აუდიტორია

ხუთშაბათს 20 მარტს

ხარფუხის სახალხო წარმოდგენების მართველ წრის რეგისორის

ს. კეკელიძის საბუნების

ღენი ჩვენნი სოპრანოსა

დრ. 4 მოქ. ლ. ანდრეუვისა

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი

დასაწყისი საღ. 8 საათზე

ბილეთები იყიდება აუდიტორიის კასაში